

วิชาบูรณาเทศนา กัณฑ์ที่ ๑๐
เอตดาวดา

สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสฺสเทว) วัดราชประดิษฐ์
กรุงเทพมหานคร

พระธรรมเทศนาในโอกาสกฐินกาลทางพระพุทธศาสนา
คณะธรรมยุต
จัดพิมพ์เผยแพร่

เอตดาวดา ภาควโ
ชาติโศ ยาว นิพพานา
เหตุสมุปทาพิภปิ
สมุปทํ ติวิธํ สุญฺจ
สุเว สุเว นิเสวนนฺ

ปวตฺตติปิภา กลา
สมาเสเนว นิญฺจิตา
ทีปยนฺตี ตลา ตลา
อิมํ ธาเรนฺตุ สาธโว
สมุพฺพธานุสฺสตี อิมํ

ตมฺมุขเนว ฐมฺมสฺส
อนุสฺสจฺโจปี เสวนนฺ
วตฺตโต นานา โหนฺตมฺปิ
สุเขตฺตาดิสยฺเจตํ
วิราลาย นิโรธาย

สงฺมสฺส จ ตโต ปรี
ยลาตํ รตนตฺตยํ
ปฎิพฺพทวํ อตฺตโธ.
ปุชชาติผลสิทฺธิยา
นิพฺพานาย จ วตฺตติ

นรามา อตฺตกา
ทพฺพํ ปสาทํ โรเปนฺตุ
พฺพฺเช ปสนฺนา สฺปสนฺนจิตฺตา
ฐมฺเม จ สงฺเขปิจ ตนฺนินฺพฺพฺเช

อิมฺสฺมึ รตนตฺตย
รกฺขนฺตุ ตํ สุโรปีตํ.

สฺปฺพลกามา สุตโต ลเภยฺยํ
อาสา ยสิทฺธํ อล ทุภฺขโมภฺขํ.
ยํ ยํ อฺปฺจิตํ ปฺลฺลณํ
สมุพฺพทฺรสฺสฺกฺขิเจเตยฺส
จิตฺตปฺปสฺสทฺรสมฺภูต-

สาธฺวตี ฐมฺม กามิภิ
สฺกฺกาโรโรเปเนน จ
ปุชชาติวิทฺเทภิ จ

กาลานุกตฺรฐมฺมสฺส
พฺพฺพธาภิคุณโมคฺคยฺห
เจโตปสฺสทฺรสมฺภูตํ
ตสฺสเจทานิ กตสฺส
ทาเนน ยทิ สึเลน

สภฺกจฺจํ สวเนน จ
สมนุสฺสรเณน จ
อคฺคสฺมึ รตนตฺตย
ยานิ จณฺณยานิ อณฺณทา
ภวานาย ยถารทํ

อเนกธา สณฺจิตานิ
เตสมฺปิ ภาลิน โหนฺตุ
สภฺกจฺจํ อนุโมทฺนฺตุ
ตาย เตสํ สมฺมุทฺนฺตุ
เทวาทโย จ ลพฺธาน

นิจฺจํ วา สมเขปี วา
สตุตา ภวตฺตย เจิตา
กลฺยาณเนน เจตสา
สมฺมุตฺติโย ยถิจฺจิตา
ปฺลฺลณปตฺติมิมี สุกํ

เมตฺตํ ปจฺจุปฺภุจเปเนน
ตโต เต อณฺุภมฺปนฺตุ
อหิตานิ อปเนนฺตุ
สภฺกจฺจณฺจฺจุภฺคณฺเมนฺตุ
สํวิธนฺตุ จ อารกฺขํ

ปตฺติทายกสาธฺวสุ
กลฺยาณเนน เจตสา
หิตานิ อฺปเนนฺตุ จ
สมฺมาสมุพฺพทฺรสาสนํ
สาธฺวณํ ฐมฺมจารินํ.

อนนฺตา ปริเมยฺยา จ
นิจฺจํ กลฺยาณสฺงฺกปฺปา
คจฺจนฺตุ สุตฺตี สคฺคํ
โมภฺขมคฺคํ สมารุทฺท
เยวา ชลาพฺชา สตุตา

สพฺพตฺล สพฺพปาณิโน
อฺยฺยตฺตา ปฺลฺลณสฺลจเย
โลภํ ตตฺรปฺปตฺติยา
ทุภฺขสฺสทฺตํ กโรนฺตุ จ.
เย ปาณา อณฺุทฺชาปิจ

เย จ สํเสทฺชา ชนฺตุ
สพฺพเพปี เต อเวรา จ
สุชึ สมฺมว อตฺตทานํ
สพฺเพ ภพฺรานิ ปสฺสนฺตุ
จิรวํ ติฏฺจตํ ฐมฺโม

เย ภูตา โจปปาติกา
นิทฺทุภฺชา โหนฺตฺนึติกา
ปริรกฺขนฺตุ สพฺพทา
มา กิณฺจึ ปาปมาคฺมา.
ตลาตปฺปเวทิตฺโต

โลกฺยโลกุตฺตรํ มคฺคํ
สมฺมา ธารํ ปเวจฺจนฺโต
วฺญฺจรูปชิวฺจิตานํ
มาตา ปิตา จ อตฺรชํ
เอวํ ฐมฺเมน ราชานो

โลกสฺส สมฺปโชคยํ.
กาเล เทโว ปวสฺสตํ
อฺปการาย สาธฺวทํ.
นิจฺจํ รกฺขนฺตุ ปุตฺตกํ
ปชํ รกฺขนฺตุ สพฺพทา.

กลาแสดงปวัตติแห่งพระผู้มีพระภาค อังคิรสักกยมนิโคตมสัมมาสัม-
พุทธเจ้าฉัน จำเดิมแต่ชาติความเกิดด้วยรูปกาย ธรรมกาย จนถึงปรินิพพาน
ด้วยอนุภาทิเสสนิพพานธาคู จบโดยย่อด้วยกลามรรคที่ได้วิสัยชานามาเพียง
เท่านั้น. กลาแสดงปวัตติแห่งพระผู้มีพระภาค ซึ่งได้วิสัยชานามา นี้ แสดงพระคุณ
คือ สัมปทาทั้ง ๓ คือ เหตุสัมปทา ๑ ผลสัมปทา ๑ สัตตูปการสัมปทา ๑.

เป็นเบื้องต้น จะให้สำเร็จผลแลสัตตูปการ จึงชื่อว่าเหตุ. ผลเป็น ๔ คือญาณ
สัมปทา ปหานสัมปทา อานุกาวิสัมปทา รูปกายสัมปทา. พระปริชาญาณอัน
ตรัสรู้แจ้งชัดในมรรคทั้ง ๔ เป็นที่ตั้งแห่งพระสัพพัญญุตญาณ และญาณอันมี
ทศพลญาณเป็นต้น พระญาณอันสามารถในเฉยยธรรมโดยสะดวก อันธรรม
อันใดอันหนึ่งมีอาจกระทบกันภายในระหว่างได้ พระญาณทั้งปวงนี้ ชื่อว่าญาณ

สัมปทา ซึ่งพระองค์ทำก็เสกกับทั้งวาสนาให้พินาศ มีอันเกิดขึ้นอีกในสันดาน
มิได้เป็นธรรมดา ชื่อว่าปหานสัมปทา. และซึ่งพระองค์เป็นอธิปัตย์ แคล้วคล่อง
ไม่ขัดขวางในการจะกระทำฤทธิ์ เป็นอิสสระในจิตใจให้สิ่งซึ่งประสงค์สำเร็จได้
ทุกประการ ชื่อว่าอานุกาวิสัมปทา. ความบริบูรณ์แห่งอัครภาพ อันประกอบ
ด้วยมหาปฐิสถลักษณะและอนุพยัญชนะ อันเป็นนัยนภิกเสกของสกลโลก ชื่อว่า

พระองค์มีพระหฤทัยมิได้หวังต่ออามิส แล้วเทศนาแสดงธรรมสั่งสอนสัตว์ด้วย
ยานพระศรัยคือ สีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นปฏิปทาทางพระนิพพาน เปิดเผย
จำแนกกระทำให้ตื่นขึ้น ซึ่งธรรมนั้น ๆ ให้สัตว์ผู้มีอุปนิสัยเข้าใจแล้ว ดำเนิน
ตามตรัสรู้ในโลกุตตราริยสมบัติมรรคผลชื่อว่า ปโยคสัมปทา. สัตตูปการสัมปทา
เป็น ๒ ด้วยอาศัยและปโยคจะฉะนี้ บริบูรณ์แล้วในพระตลาตคเจ้าฉัน. ขอ

สาธุชนทั้งหลายจงจำทรงสัมปทาคุณทั้ง ๓ นี้ไว้ด้วยดี อย่าได้เคลื่อนคลาด จง
ส้องเสพพฺพธานุสสติ ความระลึกถึงพระพุทธเจ้าโดยพระคุณนี้เนื่องนิคย ทุก
ทิวาราตรีกาล. เมื่อระลึกพระพุทฺธคุณแจ้งชัด สำเร็จเป็นบุญอุบายแล้ว จง
เสพธัมมานุสสติ ระลึกถึงคุณพระธรรม สังฆานุสสติ ระลึกถึงคุณพระสงฆ์
พุทฺธสาวก ให้เจริญพิเศษต่อไป พระรัตนทั้งสาม คือพระพุทธเจ้า พระธรรม

พระพุทธเจ้า คุณพระธรรม ก็ประจักษ์ชัดเนื่องประพันธ์ไป รัตนทั้งสาม แม้
ต่างกันโดยวัตถุ ก็เนื่องกันโดยเนื้อความ ด้วยประการฉะนี้. อนึ่ง รัตนทั้งสาม
นั้น เป็นเขตอันตียิ่งใหญ่เป็นไปเพื่อจะสำเร็จผลพิเศษแห่งบุญมีบูชาเป็นต้น
แก่ผู้บำเพ็ญด้วยจิตอันเลื่อมใส. อนึ่ง พระรัตนศรัย เป็นไปเพื่อวิโรคาจะสบาย
คลายกิเลสอันข้อมจิตให้ปราศไป และนิโรธระดับสนิทแห่งเพลิงกิเลสและกองทุกข์

เป็นไปเพื่อจะให้กิเลสอันเผาสันดานสัตว์ระงับไป. เพราะเหตุนั้น ขอเทพยดา
มนุษย์ทั้งหลายผู้ปรารถนาประโยชน์ จงปลุกความเลื่อมใสลงในพระรัตนศรัยนี้
ให้มั่น รักษาความเลื่อมใสที่ได้ปลุกลงแล้วนั้นไว้ด้วยดี อย่าให้เสื่อมคลาย.
ขอเทพยดามนุษย์ทั้งหลายที่ได้เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์
สามรัตนนี้ สันดานตีปรารถนาบุญกุศลสมบัติ อาศัยได้สดับคุณพระรัตนศรัย

คุณเป็นพฺพธานุสสติระลึกคุณแห่งพระธรรมพระสงฆ์เนื่องด้วยพุทฺธรัตนนั้น
ส่วนอนุสตาอนุศรัยคุณ ซึ่งสำเร็จด้วยเลื่อมใสในพระรัตนศรัยก็ตี.
อนึ่ง กุศลบุญคุณอันเป็นอนเนกวิจิตรส่วนอื่น ๆ ไต่ ซึ่งได้เป็นไปโดยมุข
คือ ทาน สีล ภวานา ก็ตี ขอพระชานิกรอันสถิตในภพคติกำเนิดทุกสัตว์วิสัย
จงรับส่วนกุศลนั้น ๆ ด้วยกัลยาณจิตส่วนอนุโมทนานัย ให้เป็นไป ณ สันดาน

แห่งคน ๆ ขอเทพยดาและคนธรรพ์กุ่มกัณท์นาคยักษ์อาร์กขเทพยดา และวัตถุ
เทพยดาทุกมณฑล จงได้มีส่วนโดยธรรมทายาทในกุศลสุขพิชฌบุญราศีนั้น ๆ
อนุโมทนาโดยเคารพ เพื่อสำเร็จแห่งสมบัติทั้งปวง ซึ่งตนปรารถนา ขอสมบัติ
สุขพิเศษ ส่วนบุญคุณผลตามประสงค์ จงสำเร็จแต่เทพเจ้าและเหล่ากุนนิกร
ทั้งหลายนั้น ด้วยปัดทานุโมทนามัยกุศลเจตนาเป็นเหตุ จงเกษมโสมนัสปรีดา

ทั้งหลาย ให้สะดวกในประโยชน์ตนและผู้อื่นทุกประการ. ก็แลสัตว์ทั้งหลาย
เหล่าใดพวกชลาพุชะกำเนิด เกิด ณ ภูมิเบื้อง เป็นคัพภเสยยกสัตว์นอณ ณ ครรรค์
มารดา อัมพาชะกำเนิดเกิดในฟอง สังเสทชะกำเนิด เกิดในถ้ำไคล และ
อฺปปาติกากำเนิด ดังลอยมาเกิดเจริญมาในทันใดเช่นเทพยดา เหล่าสัตว์ ๔
กำเนิดทั้งปวงนั้น จงอย่ามีเวร อย่ามีทุกข์ จงนิราศอฺปัททวอนฺตราย จงเป็นแต่

สรรพกายวจิมโนกรรมทั้งหลายที่ไม่มีโทษ อย่าได้ฟ้องพาน การบาปทุจริต
อกุศลทรพพิบัติอันประกอบด้วยโทษที่จะพึงเว้นเลย. ขอพระสัทธรรมที่พระ
ตลาตคพุทฺธเจ้าได้ทรงแสดงประกาศไว้ จงส่งมรรคาโลกิยโลกุตฺตรให้สว่างไสว
แก่สัตว์โลก สถิตดำรงสันกาลนาน. ขอมหาเมฆจงให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล
เพิ่มพฤษธารทั่วพสุธาตล ให้มนุษย์นิกรปสุสัตว์ซึ่งอาศัยแผ่นดินพึ่งฝน ได้

เหตุอันคือมหากรุณาสมาโยค ความประกอบโดยเอื้อเฟื้อด้วยดี ซึ่งพระกรุณา
ใหญ่ในสัตว์เป็นอันมากไม่มีประมาณ ยิ่งยี่ในพระสันดานมิได้คืนคลาย เป็น
เหตุเบื้องต้นประการ ๑. ความชวนชวนเพิ่มพูนโพธิสมการ สั่งสมกุศลพุทฺธ-
การกรรมเป็นอนเนกประการพิจิตร อันสัตว์อื่นยากที่จะกระทำได้ สันกาลนาน
อันจะพึงนับด้วยโกฏีแห่งกบปเป็นอันมาก เป็นเหตุประการ ๑. กิจทั้งสองนี้

รูปกายสัมปทา. คุณทั้ง ๔ อย่าง คือญาณสัมปทา ปหานสัมปทา อานุกา
วิสัมปทา และรูปกายสัมปทานี้ ถึงพร้อมบริบูรณ์ขึ้นเพราะเหตุทั้งสองนั้น จึงชื่อ
ว่าผล. สัตตูปการ การทำอฺปถัมก์ก็ถือถือแก่สัตว์นั้นเป็น ๒ คือ อาสยะ และ
ปโยคะ. ซึ่งพระองค์มีพระหฤทัยเอื้อเฟื้อด้วยความกรุณาปรารถนาประโยชน์คุณ
อยู่เป็นนิคย แม้ในสัตว์ที่ผิด มีเทวทัตเป็นต้น ชื่อว่าอาศัยสัมปทา. และซึ่ง

และพระสงฆ์นี้ แม้ถึงต่าง ๆ กันโดยวัตถุ ก็เนื่องเป็นอันเดียวกันโดยเนื้อความ.
เมื่อบุคคลมาตามระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้าแจ้งประจักษ์แก่จิตคิดแล้ว แม้คุณ
พระธรรม พระสงฆ์ ก็ปรากฏเนื่องประพันธ์ไป. เมื่อมาตามระลึกคุณพระธรรม
แจ้งแก่ใจแล้ว แม้ถึงคุณพระพุทธเจ้าคุณพระสงฆ์ก็ปรากฏชัด อนึ่ง เมื่อมา
ตามระลึกคุณพระสงฆ์พุทฺธสาวกเป็นอารมณ์โดยประจักษ์แล้ว แม้ถึงคุณ

เป็นเหตุเบื้องต้นแล้ว พึงได้สำเร็จความปรารถนาในสุขประโยชน์ พึงประสบ
ปรมัตตสุขพ้นสังสารทุกข์ทั้งปวงตามประสงค์แห่งคน ๆ. ก็แลกุศลบุญราศี
ส่วนใด ๆ พุทฺธมามกสาธุชนได้บำเพ็ญ ณ มงคลสมัยพิเศษกาลนี้ ด้วยยก
สักการบูชาภักดิ์ประทีป และนุภชชาติเป็นต้น ขึ้นเป็นพุทฺธบูชา ณ พระเจดีย์-
สถานนี้ก็ตี ด้วยสดับพระธรรมเทศนา ส่วนธัมมัสสวนมัย และระลึกพระพุทฺธ-

ทุกทิวาราตรีกาล อนึ่ง จงตั้งไมตรีจิตในพุทฺธศาสนิกชนธรรมจาริกบริษัท
อภิบาลรักษาด้วยธัมมิการักขารโธบาย นำอนิฏฐะส่วนไม่ไปช้ประโยชน์ทั้งหลาย
เสียให้พินาศ นำอรรถสุขประโยชน์เข้าไปใกล้ตามประสงค์ อนึ่ง ขอเทพเจ้า
ทั้งหลายจงอฺปถัมก์พระพุทฺธศาสนาให้ดำรงเป็นไป เพื่อประโยชน์และความสุข
แก่สัตว์โลกสันกาลนาน อนึ่ง จงตั้งอารักขาคุ้มครองสาธุชนผู้ประพฤติธรรม

เลี้ยงชีพด้วยปฺพพัฒนาปรณผลและมูลผลอาหาร สมบูรณ์โดยสะดวกทุกสถาน
ทั่วเมทนิมณฑล อย่าให้พิชิตวิการด้วยธัญญาหารและพฤกษวัลลีสิดาผลเกิดมี
ขึ้นได้. ขอพระเจ้าแผ่นดินทุกรัชชสีมาอาณาเขต จงรักษาไพร่ฟ้าประชาชนโดย
ธรรมอยู่ทุกสรรพกาล ประหนึ่งมารดาบิดารักษาโอรส เป็นที่รักด้วยเปรมจิต
เป็นนิตยกาลจะฉะนี้. ขออานุกาวิพระรัตนศรัยเกษมสรณุตตมมงคล และ

อานุกาพกุลสวนทาน สีล กวานามัย และอานุกาพอทธิวิสัยแห่งเทพยดา
ทั้งปวง จงอภิบาลสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารพระเจ้าแผ่นดินไทย ให้
ทรงพระสถานนฤมลในพระสิริราชสมบัติ ทรงเจริญด้วยพระชนมสุขพระราช-
สิริสวัสดิ์พิพัฒนามงคล สุกอรรณิฏฐวิบูลยผล ดังพระราชหฤทัยประสงค์
ทุกประการ เทอญ.